

Інформаційно-аналітична довідка про стан довкілля в зоні АТО та на звільнених територіях за серпень 2015 року

Атмосферне повітря

Систематичні спостереження за станом забруднення атмосферного повітря проводилися у серпні 2015 року на території:

- Донецької області в трьох містах – Маріуполь (на 5 постах спостережень за забрудненням – далі ПСЗ), Краматорськ (4 ПСЗ), Слов'янськ (2 ПСЗ);
- Луганської області в трьох містах – Лисичанськ (2 ПСЗ), Северодонецьк (1 ПСЗ), Рубіжне (1 ПСЗ);
- Запорізької області - у місті Запоріжжя (5 ПСЗ);
- Дніпропетровської області у трьох містах – Дніпропетровськ (6 ПСЗ), Дніпродзержинськ (4 ПСЗ), Кривий Ріг (5 ПСЗ);
- Харківської області - у місті Харків (10 ПСЗ).

За даними спостережень гідрометеорологічних організацій у серпні в атмосферному повітрі 11 міст 5 областей випадків високого забруднення (ВЗ) з концентрацією домішки вище 5,0 максимально разової гранично допустимої концентрації (ГДК) не зареєстровано.

Радіаційний стан

У серпні спостереження за потужністю експозиційної дози гамма випромінювання проводилися у Дніпропетровській області на 9 пунктах, Донецькій області - 4 пунктах, Запорізькій області - 7 пунктах, Луганській області - 4 пунктах, Харківській області - 11 пунктах.

За даними спостережень потужність експозиційної дози гамма випромінювання знаходилася в межах природного фону. Випадків перевищення контрольного рівню 25 мкР/год у серпні 2015 року не зафіксовано.

Поверхневі води

Донецька, Луганська та Харківська області

Спостереження за якісним станом поверхневих вод у Донецькій, Луганській та Харківській областях протягом серпня здійснювалися відповідно до затвердженої програми державного моніторингу довкілля.

Протягом серпня для інструментально-лабораторного контролю відібрано 70 проб води у 32 створах спостережень.

Для визначення стану якості водних ресурсів виконано 1069 вимірювань, у тому числі за гідрохімічними показниками - 932, радіологічними - 24, токсикологічними - 80, бактеріологічними - 27, гідробіологічними - 6.

За результатами лабораторних вимірювань у створах, що контролювались, не встановлено суттєвих змін щодо погіршення якісного стану поверхневих вод порівняно з відповідним періодом минулого року. Як зазвичай, відмічався підвищений (згідно з нормами СанПІН № 4630-88) вміст органічних сполук. Показники ХСК фіксувались на рівнях 1,2-1,8 ГДК, БСК - до 1,3 ГДК.

Через підвищену природну мінералізацію та внаслідок антропогенного навантаження на ділянках після впадіння річок Казенний Торець і Бахмут у р. Сіверський Донець та у річках Приазов'я фіксувався підвищений вміст сольових показників.

Таблиця 1. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Луганській та Харківській областях.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
Луганська область					
р. Сіверський Донець	м. Лисичанськ	10.08.2015; 17.08.2015; 25.08.2015	-	-	-
р. Біленька	м. Лисичанськ	10.08.2015; 17.08.2015; 25.08.2015	-	-	-
Харківська область					
р. Сіверський Донець	с. Огірцеве	05.08.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Чугуїв	10.08.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Зміїв	11.08.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Балаклея	11.08.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Ізюм	11.08.2015	-	-	-
р. Вовча	м. Вовчанськ	05.08.2015	-	-	-
р. Уди	м. Харків, 10 км в. м.	04.08.2015	-	-	-
р. Уди	м. Харків, 7 км н. м.	04.08.2015	азот нітритний азот амонійний	2 1	23,2 11,5
р. Уди	м. Харків, 9 км н. м.	04.08.2015	азот нітритний	1	15
р. Уди	сmt. Есхар	10.08.2015	-	-	-
р. Лопань	м. Харків, 1 км в. м.	04.08.2015	-	-	-
р. Лопань	м. Харків, 0,1 км вище гирла	04.08.2015	азот нітритний	1	17
р. Харків	м. Харків	04.08.2015	-	-	-
р. Оскіл	м. Куп'янськ	10.08.2015	-	-	-

У місцях питних водозаборів стан якості поверхневих водних об'єктів був стабільний, кисневий режим задовільний, значення контрольованих гідрохімічних показників фіксувались у межах відхилень, характерних для цього періоду спостережень, вміст радіонуклідів стронцію-90 і цезію-137 був значно нижче допустимих значень (2,0 Бк/дм³). Середньомісячні значення вмісту ЛКП (бактеріологічний показник) фіксувались значно нижче граничного значення (10000 КУО/дм³) і знаходилися у діапазоні від 277 (Краснопавлівське водосховище, питний водозабір на м. Харків та Харківську область) до 1098 КУО/дм³ (Печенізьке вдсх., питний водозабір м. Харків).

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у серпні 2015 року на території Луганської області – на 2 водних об'єктах в 2 пунктах та Харківської області – на 6 водних об'єктах в 11 пунктах (табл. 1). У Донецькій області спостереження на водних об'єктах у серпні не було заплановано.

За даними спостережень у серпні на водних об'єктах Харківської області виявлено 4 випадки ВЗ: один з азоту амонійного з максимальною концентрацією 11,5 ГДК, три - з азоту нітритного з максимальною концентрацією 23,2 ГДК. На водних об'єктах Луганської області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Дніпропетровська область

Згідно з Програмою державного моніторингу у Дніпропетровській області у серпні 2015 року відібрано 13 проб та виконано 429 вимірювань за гідрохімічними показниками та 10 вимірювань за радіологічними показниками.

Контролювались водні об'єкти: Дніпродзержинське водосховище (1 створ), Дніпровське водосховище (3 створи), Каховське водосховище (3 створи), канал Дніпро-Кривий Ріг (2 створи), р. Інгулець (2 створи), р. Самара (1 створ), р. Оріль (1 створ).

Якісний стан зазначених водних об'єктів у межах Дніпропетровської області у серпні 2015 року був стабільний і знаходився переважно на рівні минулого місяця.

У контрольних створах на річках Самара, Інгулець, Оріль за результатами інструментально-лабораторних вимірювань перевищення ГДК для водних об'єктів культурно-побутового водокористування спостерігалось за такими показниками: ХСК (до 1,8 ГДК), марганець (до 3,0 ГДК), сухий залишок (до 2,9 ГДК), сульфати (до 2,3 ГДК), хлориди (до 1,7 ГДК).

У створах питних водозаборів перевищення нормативів фіксувалося за показником ХСК (до 2,6 ГДК). Відмічалось зниження вмісту розчиненого у воді кисню (до 6,7 мгО₂/дм³) та деяке підвищення вмісту заліза загального (максимально до 0,20 мг/дм³) та БСК5 (максимально до 3,5 мгО₂/дм³).

Згідно з Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у пунктах спостережень у районі питних водозаборів р. Дніпро, Карачунівському водосховищі, р. Оріль вода характеризувалася 11 класом 3 категорією – «добрі», «досить чисті» води з ухилом до «дуже добрих», «чистих». Річка Самара характеризувалася III класом 4 категорією «задовільні», «слабко забруднені» води з тенденцією наближення до «посередніх», «помірно забруднених». Інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних об'єктах Дніпропетровської області не надходило.

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у серпні 2015 року на території Дніпропетровської області – на 2 водних об'єктах, в 5 пунктах (табл. 2).

Таблиця 2. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Дніпропетровській області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Інгулець	м. Кривий Ріг	17.08.2015	манган	1	26
Дніпровське вдсх.	с. Карнаухівка	19.08.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпродзержинськ	19.08.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпропетровськ	18.08.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	с. Лоцмано-Кам'янка	19.08.2015	-	-	-

За даними спостережень на водних об'єктах у Дніпропетровській області зареєстровано один випадок ВЗ з мангану з максимальною концентрацією 26 ГДК;

Запорізька область

У серпні 2015 року у межах Запорізької області відповідно до Програми державного моніторингу вод у 11 контрольних створах відібрано 11 проб поверхневої води та виконано 308 інструментально-лабораторних вимірювань за 28 гідрохімічними та 2 радіологічними показниками якості води. За результатами лабораторного контролю встановлено, що гідрохімічний стан води мав сезонні зміни та сезонні коливання значень якісних показників, які в цілому відповідали нормативним значенням. Відмічалось подальше зниження вмісту розчиненого у воді кисню (до 7,1 О₂/дм³).

У створах питних водозаборів перевищення нормативів фіксувалося лише за показником ХСК (до 1,5 ГДК).

Повідомлень про випадки погіршення епідеміологічної ситуації на водних об'єктах басейну Дніпра у межах області, а також інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних системах у зонах впливу Запорізької АЕС не надходило. Загалом протягом зазначеного періоду спостережень техногенного впливу на водні об'єкти області не було виявлено.

За результатами інструментально-лабораторного контролю та розрахунків за Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у серпні поверхневі води у межах Запорізької області відповідали 11 класу («добрі»), 2 - 3 категорії («добрі» та «дуже добрі»).

Таблиця 3. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Запорізькій області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
Дніпровське вдсх.	м. Запоріжжя	19.08.2015	-	-	-
р. Обитічна	м. Приморськ	10.08.2015	-	-	-
р. Лозуватка	с. Новоолексіївка	04.08.2015	-	-	-
р. Берда	с. Осипенко	08.08.2015	-	-	-

За результатами лабораторного контролю за якістю води та розрахунків за Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями поверхневі води у серпні в зоні спостережень Запорізької лабораторії моніторингу вод відповідали II класу («добрі»), 2 – 3 категорії («добрі» та «дуже добрі»).

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у серпні 2015 року на території Запорізької області – на 4 водних об'єктах, в 4 пунктах (табл. 3).

За даними спостережень на водних об'єктах Запорізької області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Ґрунти

В 2015 році в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській та Харківській областях обстежено земель сільськогосподарського призначення - 160,5 тис. га.

На обстежених землях відібрано 10,4 тис. зразків та проведено більше 87,1 тис. аналітичних досліджень ґрунту на визначення у ньому вмісту 20-ти показників, які характеризують якісний стан досліджених ґрунтів.

Також проводились дослідження поверхневих вод сільськогосподарського призначення у вказаних областях. За звітній період відібрано 40 проб води та виконано понад 160 аналізів на вміст нітратів, важких металів, радіонуклідів та пестицидів.

Водночас, у Запорізькій області закладено 45 моніторингових ділянок, у Дніпропетровській та Харківській 30 та 10 відповідно, де досліджуються ґрунти за агрофізичними, агрохімічними, фізико-хімічними, токсикологічними та радіологічними показниками.

В Донецькій області закладено 19 моніторингових ділянок, в Луганській - 27. Проте частина з них знаходиться на окупованій території. У разі виникнення надзвичайної ситуації, яка може загрожувати навколишньому природному середовищу, відповідні служби ДУ «Держґрунтохорона» здатні за умови фінансового забезпечення оперативно здійснити дослідження ґрунтів, рослинної продукції, сировини та поверхневих вод сільськогосподарського призначення в зоні впливу надзвичайної ситуації.